

UCHWAŁA

Dnia 9 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Adam Roch (przewodniczący, sprawozdawca)

protokolant: st. sekret. Renata Szczegot

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2022 roku wniosku Prokuratury Krajowej sygn. (...).Ds.(...) z dnia 8 maja 2022 roku o wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Okręgowego w L. P. M. za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k.,

na podstawie art. 80 § 2c oraz art. 129 § 2 i 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.2020.2072 t.j.)

uchwalił:

I. zezwolić na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Okręgowego w L. P. M. za czyn polegający na tym, że w dniu 7 maja 2022 roku w L. znajdując się w stanie nietrzeźwości wynoszącym według pierwszego badania 2,54‰, według drugiego badania 2,53‰, a według trzeciego badania 2,26‰, zawartości alkoholu etylowego w pobranych próbkach krwi, prowadził w ruchu lądowym pojazd mechaniczny marki Volvo S-60 o nr rej. (...), to jest o czyn z art. 178a § 1 k.k.;

II. zawiesić sędziego Sądu Okręgowego w L. P. M. w czynnościach służbowych;

III. obniżyć sędziemu Sądu Okręgowego w L. P. M. na czas trwania zawieszenia wysokość wynagrodzenia o 40%;

IV. kosztami postępowania immunitetowego obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 8 maja 2022 roku, sygn. akt (...).Ds(...), o godz. 15.00 prokurator z Prokuratury Krajowej – w trybie art. 80 § 2da ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych wniósł o podjęcie uchwały w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Okręgowego w L. P. M. za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k.

W uzasadnieniu wywiedzionego wniosku wskazano, że zachowanie sędziego polegające na prowadzeniu pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości wyczerpało znamiona występkę opisanego w dyspozycji przepisu art. 178a § 1 k.k. Za powyższą konkluzją – zdaniem wnioskodawcy – przemawiają dowody w postaci: protokołu badania stanu trzeźwości P. M., zeznań świadków: P. G., P. S., K. S. i D. S. oraz protokołu oględzin zapisu monitoringu z posesji przy ul. G. w L.. Na posiedzeniu prokurator dodatkowo dołączył uzyskane kopie opinii Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Wojewódzkiej Policji w L. nr (...) oraz protokołu zeznań świadka N. B..

Sędzia P. M. na posiedzeniu oświadczył, że nie kwestionuje przedstawionego przez prokuratora we wniosku stanu faktycznego. Wskazał, że nie wie dlaczego zdecydował się prowadzić samochód w stanie, w jakim się znajdował. Podkreślił, że po wielu latach służby sędziowskiej odczuwa wielki wstyd i zażenowanie z powodu swojego zachowania.

Sąd Najwyższy w ramach postępowania delibacyjnego ustalił następujące okoliczności stanu faktycznego.

Na wstępie odnieść się należało z urzędu do możliwości orzekania w przedmiotowej sprawie w świetle decyzji Wiceprezes Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 lipca 2021 roku, sygn. C-204/21 R. Pomimo oparcia tej decyzji na błędnych, w ocenie Sądu Najwyższego, przesłankach, to jednak w punkcie 1 lit. a tego orzeczenia Rzeczpospolita Polska została zobowiązana, natychmiast i do czasu wydania wyroku kończącego postępowanie w sprawie C-204/21, m. in. do zawieszenia stosowania art. 27 § 1 pkt 1a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, na podstawie którego Izba Dyscyplinarna

Sądu Najwyższego jest właściwa do orzekania w pierwszej i w drugiej instancji w sprawach o zezwolenie na pociągnięcie sędziów do odpowiedzialności karnej.

Po pierwsze jednak, konieczność rozpoznania przedmiotowej sprawy przez Sąd Najwyższy w Izbie Dyscyplinarnej wynika także z art. 110 § 2a ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych. Po wtóre zaś istotny jest fakt zatrzymania sędziego objętego wnioskiem. Okoliczność ta, związana z podejrzeniem popełnienia przez niego przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego jest tego rodzaju, że musi determinować konieczność niezwłocznego rozpoznania sprawy, gdyż zdarzenie takie może w niezwykle istotny sposób godzić w dobro całego sądownictwa i wymiaru sprawiedliwości. Powyższe skutkowało więc uznaniem przez Sąd Najwyższy konieczności niezwłocznego rozpoznania złożonego wniosku.

P. M. jest sędzią Sądu Okręgowego w L.. W dniu 7 maja 2022 roku około godziny 16:30 kierował pojazdem marki *Volvo S-60* o numerze rejestracyjnym (...). Jadąc ulicą S. w L. (oznaczoną znakiem A-7), wykonując manewr skrętu w ulicę G. (oznaczoną znakiem D-1) nie ustąpił pierwszeństwa, znajdującemu się na tej drodze samochodowi marki *Peugeot* o numerze rejestracyjnym (...), kierowanemu przez P. G.. W wyniku tego prowadzony przez P. M. pojazd marki *Volvo* uderzył w przód samochodu marki *Peugeot* z prawej strony. Skutkowało to zatrzymaniem obu aut w zwarciu. Moment kolizji został zarejestrowany przez monitoring znajdujący się na posesji przy ul. G..

Po opuszczeniu pojazdów P. M. nie kwestionował swojego sprawstwa w kolizji. Przeprosił drugiego z kierowców tłumacząc, iż się zapatrzył. W odbiorze P. G. sprawca mówił logicznie i nie miał problemów z komunikacją. Żaden z uczestniczących w zdarzeniu mężczyzn nie deklarował potrzeby hospitalizacji. Obaj kierujący porozumieli się także co do sposobu rozwiązania następstw zdarzenia. Miało to nastąpić poprzez spisanie oświadczenia ze wskazaniem sprawcy kolizji – P. M.. Z uwagi jednak na wyciekające z pojazdów płyny eksploatacyjne na miejsce zdarzenia wezwano Straż Pożarną, która zabezpieczyła miejsce kolizji. Po chwili na miejsce przybyła także karetka pogotowia. P. G. zgłosił się do ratownika medycznego jako uczestnik zdarzenia stwierdzając, iż nie potrzebuje pomocy medycznej. Wskazał jednocześnie P. M.

jako drugiego z uczestników kolizji. Podczas przeprowadzania czynności z P. M. przez Zespół Ratownictwa Medycznego na miejsce zdarzenia przybyli także funkcjonariusze policji w osobach mł. asp. D. S. i asp. K. S.. Dokonali oni zbadania trzeźwości uczestników zdarzenia urządzeniem Alcosensor IV, nr seryjny (...). P. G. uzyskał wynik 0,00 mg/l. W przypadku drugiego kierującego dwa pierwsze badania były nieudane – zakończone błędem. W kolejnych dwóch badaniach, o godz. 16.47 i 17.03 P. M. uzyskał wyniki – 1,18 mg/l i 1,15 mg/l. Wówczas oświadczył on, że jest czynnym sędzią Sądu Okręgowego w L.. Powyższy fakt funkcjonariusze policji niezwłocznie przekazali dyżurnemu. Następnie P. M. wraz z Zespołem Ratownictwa Medycznego oraz policją i prokuratorem udał się do Szpitala (...) na ul. G. w L., celem pobrania krwi do badań. Od wymienionego pobrano trzy próbki, o godz. 18.21 nr (...), o godz. 18.51 nr (...) i o godz. 19.21 nr (...). Z opinii Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Wojewódzkiej Policji w L. nr (...) wynika, iż zawartość alkoholu etylowego w pobranych próbkach krwi wynosiła – z pierwszego badania 2,54‰, drugiego 2,53‰, trzeciego 2,26‰.

O godzinie 20.55 na polecenie wydane przez prokuratora z Wydziału Spraw Wewnętrznych Prokuratury Krajowej funkcjonariusze policji dokonali zatrzymania sędziego P. M.. Nastąpiło to na terenie Szpitala (...) w L., po dokonaniu wszelkich niezbędnych czynności dowodowych z udziałem sędziego P. M. (k. 22). O zatrzymaniu powiadomiono Prezesa Sądu Okręgowego w L. oraz Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...).

Powyższy stan faktyczny Sąd Najwyższy ustalił na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego w postaci akt sprawy sygn. (...).Ds(...), prowadzonej przez Prokuraturę Krajową Wydział Spraw Wewnętrznych, dołączonych na posiedzeniu dokumentów, a także wyjaśnień złożonych w sądzie przez sędziego P. M..

W świetle materiałów zgromadzonych w niniejszym postępowaniu, fakt zaistnienia dostatecznie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa nie budzi wątpliwości.

Podstawę do poczynienia ustaleń faktycznych w zakresie zderzenia pojazdów *Volvo S-60* o numerze rejestracyjnym (...) i *Peugeot* o numerze rejestracyjnym (...) stanowiły przede wszystkim zeznania P. G.. Świadek w sposób uporządkowany, z zachowaniem następstwa chronologicznego i związku przyczynowo-skutkowego opisał przedmiotowe zdarzenie. Relacja świadka znajduje przy tym potwierdzenie w protokole oględzin zapisu z monitoringu z posesji znajdującej się przy ul. G.. Dowody te, jako wzajemnie ze sobą korespondujące, zasługiwały na obdarzenie ich przymiotem wiarygodności. Potwierdził je też sam P. M..

Jako w pełni wiarygodne należało ocenić zeznania funkcjonariuszy policji K. S. i D. S.. Są one spójne, logiczne oraz zgodne z dokumentami. Dodać także należy, że świadkowie, jako osoby wykonujące na miejscu zdarzenia obowiązki służbowe, nie mieli żadnego interesu aby bezpodstawnie podawać okoliczności niekorzystne dla sędziego P. M..

Nie ujawniły się żadne przesłanki do kwestionowania autentyczności czy prawdziwości uzyskanych dowodów. Stosowne protokoły zostały sporządzone przez uprawnione osoby, w przepisany prawem sposób. Przede wszystkim brak jest podstaw do kwestionowania wyników badania stanu trzeźwości sędziego P. M.. Sąd Najwyższy także do tych wyników nie miał zastrzeżeń – badania przeprowadzono przy pomocy urządzeń powszechnie wykorzystywanych w tego typu sytuacjach. Do akt dołączono kserokopię świadectwa wzorcowania zastosowanego Alcosensora. Wyniki te znalazły pełne potwierdzenie w opinii z badania pobranych próbek krwi. Nakazuje to przyjąć, że istnieje dostatecznie uzasadnione podejrzenie, że sędzia P. M. kierował pojazdem marki *Volvo* po drodze publicznej znajdując się w stanie nietrzeźwości.

Analiza ustalonego stanu faktycznego pozwoliła zatem na przyjęcie w stopniu dostatecznie uzasadnionym, że sędzia P. M. swoim zachowaniem wyczerpał znamiona przestępstwa określonego w art. 178a § 1 k.k. Zgodnie z brzmieniem art. 45 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym zabrania się kierowania pojazdem, prowadzenia kolumny pieszych, jazdy wierzchem lub pędzenia zwierząt osobie w stanie nietrzeźwości, w stanie po użyciu alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu. Stan

nietrzeźwości jest zdefiniowany w art. 115 § 16 k.k. Zgodnie z tym przepisem zachodzi on wtedy, gdy zawartość alkoholu we krwi przekracza 0,5‰ albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość lub zawartość alkoholu w 1 dcm³ (litrze) wydychanego powietrza przekracza 0,25 mg albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość. Przeprowadzone u sędziego P. M. badania wykazały stężenia alkoholu w wydychanym powietrzu w wysokości 1,18 i 1,15 mg/dm³, a zawartość alkoholu etylowego w pobranych później próbkach krwi – kolejno 2,54‰, 2,53‰ i 2,26‰, co w stopniu dostatecznie uzasadnionym wskazuje, że kierował on samochodem znajdując się w stanie nietrzeźwości.

Przestępstwa określonego w art. 178a § 1 kk dopuszcza się ten, kto znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym. Znajdujące się w L. skrzyżowanie ulic S. i G. wyczerpuje pojęcie drogi publicznej i jest niewątpliwie miejscem, w którym odbywa się ruch lądowy. Przestępstwo penalizowane w art. 178a k.k. ma charakter typu abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo – dla realizacji jego znamion nie jest niezbędne wystąpienie jakiegokolwiek skutku. Omawiany występki ma charakter umyślny, przy czym samo uruchomienie i prowadzenie pojazdu wymaga zamiaru bezpośredniego, natomiast fakt znajdowania się przez prowadzącego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego może być również objęty zamiarem ewentualnym. Niezbędna jest świadomość sprawcy, że może znajdować się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego i godzenie się z tą możliwością. Sprawcy nie można przypisać popełnienia przestępstwa określonego w art. 178a k.k. tylko w wypadku, gdy miał podstawy sądzić, że spożyty przez niego alkohol – ze względu na znaczny upływ czasu – uległ spaleni, a nie nastąpiło to z powodu zbyt krótkiego czasu, który upłynął od spożycia do rozpoczęcia kierowania pojazdem. W omawianej sprawie ilość wykrytego alkoholu była jednak na tyle duża, iż dla człowieka dorosłego, o przeciętnym nawet poziomie wiedzy i doświadczenia życiowego (a tym bardziej zawodowego sędziego) musiała rodzić przekonanie, że stężenie pozostawało na tyle wysokie, że uniemożliwiało zgodne z prawem prowadzenie pojazdu.

Sędzia P. M. potwierdził fakt kierowania przez siebie samochodem w stanie nietrzeźwości. Należy zwrócić uwagę, w czasie badania trzeźwości na miejscu zdarzenia oświadczył do protokołu tej czynności, iż około godziny 14.00 spożył 0,5 litra wódki. Z zamieszczonej zaś w aktach sprawy karty informacyjnej Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej (...) w L. z dnia 8 maja 2022 roku wynika, że w czasie konsultacji lekarskiej P. M. podał m. in., że jest w trakcie 3-dniowego ciągu alkoholowego.

Oceniając społeczną szkodliwość czynu w odwołaniu się do kryteriów określonych w art. 115 § 2 k.k. wykluczyć należy stanowczo możliwość uznania jej za znikomą w stopniu oczywistym, co na tym etapie postępowania warunkować by musiało wydaniem decyzji odmawiającej wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej.

Szczególnego omówienia wymaga jednak kwestia trybu, w jakim wydano uchwałę, związanego z okolicznościami zatrzymania sędziego. Otóż zgodnie z art. 181 Konstytucji, sędzia nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. Regulacja ta została powtórzona w art. 80 § 1 p.u.s.p.

W prawie nie ma ustawowej definicji pojęcia „gorącego uczynku”. Nie budzi ono żadnych wątpliwości, gdy chodzi o sytuacje, gdy schwytanie nastąpi w trakcie działania przestępnego sprawcy (zob. S. Dąbrowski, A. Łazarska <w:> A. Górski (red.), *Prawo o ustroju sądów powszechnych*. Komentarz, Warszawa 2013, s. 383; A. Kaznowski, *Immunitet formalny a przeszukanie*, *Wojskowy Przegląd Prawniczy* 2010, nr 2, s. 40-51). Zatrzymanie na gorącym uczynku ma miejsce, gdy zatrzymujący bezpośrednio przed podjęciem czynności mających na celu zatrzymanie, dostrzega zachowania zatrzymywanego wypełniające ustawowe znamiona przestępstwa (K. Szczucki <w:> M. Safjan (red.), L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom II, Komentarz do art. 87-243*, Warszawa 2016, art. 181, teza 20). Oznacza to więc ujęcie sprawcy w toku realizacji którejkolwiek z form stadialnych przestępstwa (ale nie wykroczenia), tj. w fazie karalnego przygotowania, usiłowania lub dokonania. Większość doktryny uznaje jednak, że ujęcie (lub

zatrzymanie) sprawcy „na gorącym uczynku” ma miejsce nie tylko w czasie (momencie) popełniania przestępstwa, ale także po jego popełnieniu, o ile sprawca pozostaje jeszcze na jego miejscu lub w jego pobliżu (R. A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz do art. 167-296*, Warszawa 2019, str. 838-839 i przywołane tam źródła). Sprawca może wykonać już wszystkie czynności składające się na znamiona przestępstwa (dokonanie), ale cały czas pozostawać na miejscu przestępstwa (por. W. Cieślak <w:> P. Hofmański (red. nauk), F. Prusak (red.), *System Prawa Karnego Procesowego. Tom XIV. Tryby szczególne*, Warszawa 2015, str. 225-226).

W orzecznictwie potwierdzono to stanowisko wskazując, że schwywanie sprawcy na gorącym uczynku ma miejsce podczas popełniania lub usiłowania popełniania przestępstwa albo bezpośrednio potem, czyli w miejscu jego dokonania (usiłowania) (postanowienie SN z dn. 20 lipca 2005 r., I KZP 21/05, OSNKW 2005/9/77).

Dokonując więc ustalenia znaczenia pojęcia zatrzymania lub ujęcia „na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa” dostrzec należy, iż chodzi o tożsame działanie, przewidziane nie tylko w art. 181 Konstytucji, ale i w art. 80 § 1 p.u.s.p. Następuje ono wtedy, gdy sprawca zostaje schwyty w czasie popełniania (dokonania lub usiłowania albo karalnego przygotowania) przestępstwa, ale także po jego popełnieniu, gdy pozostaje jeszcze na jego miejscu. Jeśli dokonuje go obywatel, należy je traktować jako ujęcie, o którym mowa w art. 243 k.p.k. W takiej sytuacji ujętą osobę należy niezwłocznie przekazać policji, która może ją zatrzymać z uwzględnieniem zasad przewidzianych w art. 244-246 i 248 k.p.k. (por. W. Grzeszczyk, *Przesłanki postępowania przyspieszonego w nowej postaci*, Prokuratura i Prawo 2007, nr 3, str. 54; R. Kmiecik, E. Skrętowicz, *Proces karny. Część ogólna*, Kraków–Lublin 1999, str. 257; A. Sakowicz, *Negatywne przesłanki dochodzenia*, Prokuratura i Prawo 2006, nr 12, s. 135-136; R. A. Stefański, *Zatrzymanie według nowego kodeksu postępowania karnego*, Prokuratura i Prawo 1997, nr 10, str. 39).

Zgodnie z brzmieniem przepisów odnoszących się do immunitetu formalnego *a contrario* wynika, iż nie jest możliwe zatrzymanie beneficjenta immunitetu w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa (*argumentum ex art.*

243 § 1 k.p.k.). Zatrzymanie przy tym sędziego – sprawcy przestępstwa na gorącym uczynku jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy okaże się to niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania (A. Kaznowski, *Immunitet formalny...*, s. 40-51; J. Gudowski, T. Ereciński, J. Iwulski, *Komentarz do ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych <w:> Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz*, Wydanie II, LexisNexis 2009, art. 80, teza 6).

Tym bardziej więc nie było możliwe dokonanie zatrzymania sędziego P. M. na terenie szpitala, ponad cztery godziny od chwili zdarzenia, po ustaleniu jego tożsamości i przeprowadzeniu wszystkich niezbędnych czynności dowodowych. Z całą pewnością dokonane o godz. 20.55 zatrzymanie nie było zatrzymaniem, na które zbędna była zgoda sądu dyscyplinarnego. Nie było ono zatrzymaniem na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa, gdyż dokonano go po przewiezieniu sędziego do szpitala, a z akt sprawy nie wynika również, aby było niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania.

Tryb określony w art. 80 § 2da p.u.s.p. i wynikające z niego konsekwencje wymagają łącznego spełnienia kilku warunków dla jego zastosowania. Sędzia, którego dotyczy, musi być zatrzymany, owo zatrzymanie musi zostać dokonane na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa, a owo przestępstwo musi być jednym z określonych w ustawie. Wreszcie, uchwała wyrażająca zgodę na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej musi zostać wydana w ciągu 24 godzin od chwili złożenia wniosku.

W odniesieniu do sędziego P. M. tryb określony w art. 80 § 2da p.u.s.p. nie mógł znaleźć zastosowania, bowiem dokonane zatrzymanie nie było zatrzymaniem na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa. Sama ta okoliczność jest wystarczająca dla odmowy zastosowania regulacji przewidzianej w art. 80 § 2da p.u.s.p. Jednocześnie jednak Sąd Najwyższy nie ma uprawnień do nakazania niezwłocznego zwolnienia sędziego, co winien uczynić prokurator, do którego dyspozycji zatrzymany sędzia pozostaje. Prawo o ustroju sądów powszechnych nie wyposażało sądu dyscyplinarnego w uprawnienie zbliżone do art. 135 § 2 ustawy Prawo o prokuraturze, mocą którego Sąd Najwyższy mógłby samodzielnie zwolnić zatrzymanego.

Zgodnie z art. 129 § 2 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych Sąd Najwyższy wydając uchwałę zezwalającą na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej zobligowany był jednocześnie do zawieszenia w czynnościach służbowych sędziego, którego dotyczy wniosek. Również obligatoryjnie w takiej sytuacji sąd orzekł, na podstawie art. 129 § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych o obniżeniu wynagrodzenia sędziemu P. M. o 40% na czas trwania zawieszenia. Fakt istnienia dostatecznie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego wskazuje na konieczność obniżenia wynagrodzenia w stopniu dalece wykraczającym poza minimalny. Jednocześnie, podane przez sędziego obciążenia kredytowe wskazują na potrzebę obniżenia wysokości wynagrodzenia w zakresie mniejszym niż maksymalny.

Odnosząc się więc finalnie do *meritum* zainicjowanego stosownym wnioskiem postępowania immunitetowego, wobec dostatecznie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przez sędziego P. M. przestępstwa z art. 178a § 1 k.k., należało uchwalić jak w sentencji, kosztami postępowania delibacyjnego obciążając Skarb Państwa.